Macskák

búvár zsebkönyvek

Móra

VERESS-KÖNIG

Macskák

BÚVÁR ZSEBKÖNYVEK
MÓRA KÖNYVKIADÓ, 1987

ÍRTA: VERESS ISTVÁN RAJZOLTA:

KÖNFG FRIGYES

A BORÍTÓT URAI E R I K A TERVEZTE

A házimacska (Felis silvestris, forma catus) eredete az idők homályába vész. Nemrég még úgy vélték, hogy 4-5 ezer évvel ezelőtt az egyiptomiak háziasították a núbiai vadmacskát. Az újabb ásatások során Anatóliában (Törökország) talált szobrocskák azonban -amelyek macskákkal játszadozó asszonyokat ábrázoltak - több mint hétezer esztendeje készültek. Ekkor már Jerikóban is tartottak macskát. A macska tehát Elő-Ázsiában lett háziállat, mégpedig több helyen is. Elődei nem az erdei vadmacskák, hanem az Elő-Ázsiában és Arábiában élő núbiai sztyeppmacskák voltak.

A földműveléssel foglalkozó ősi kultúrnépek számára az egérfogó macskák tevékenysége igencsak áldásosnak bizonyult - eredményesen védték az óriási gabonakészleteket -, s nagyon valószínű, hogy az ember elsősorban ezért szelídítette meg a vadmacskát. A félig-meddig domesztikált macska csak később vált szent állattá, istenek szimbólumává. Az elpusztult cicákat bebalzsamozták, s koporsóba helyezve temették el, tulajdonosuk pedig gyásza jeléül leborotválta szemöldökét. A macska kiirtását halállal büntették.

A középkor sötét babon a világában is nagy szerep jutott nekik: az ördög fekete macskává változott át, s a boszorkányok vállán is égő szemű macska kuporgott. A boszorkányüldözések idején a szerencsétlen állatokat elevenen égették meg.

A viktoriánus időkben a macskák sorsa jobbra fordult, sőt 1871-ben Londonban megrendezték az I. macskakiállitást. Megkezdődött a tervszerű tenyésztés. Napjainkban világszerte hódít a macskakultusz; pazar küllemű, színezetű és mintájú cicák pompáznak a nemzetközi kiállításokon, s a hivatalosan elfogadott fajták száma elérte a százat. Az állatbarát azonban Örömét lelheti egy egyszerű utcai macskában is; elragadó, kedves társsá válik, ha szeretettel közeledünk hozzá...

VADON ÉLŐ MACSKAFÉLÉK

1. Mocsári hiúz (Fel is [Chaus] chaus). A Felis nem egyik legnagyobb testű képviselője. Súlya 4 és 15 kilogramm között váltakozhat, test-hossza - a farkával együtt - 0,75-1,25 méter. A Felső-Nílustól Elő-Ázsián, Iránon, Afganisztánon keresztül egészen Délkelet-Ázsiáig szinte mindenütt megtalálható. A faj kisebb testű - mindössze házi-macska nagyságú - tagjai Thaiföldön és Sri Lankán élnek. Kilenc alfaját ismerik. Mint neve is jelzi, elsősorban a nád és káka borította mocsárvidékek lakója. Előszeretettel vadászik gázló- és vízimadarakra. Ennek ellenére nem szívesen úszik; zsákmányát többnyire a nádas mellett ejti el. Hallása kiváló; könnyedén észleli a vízre szálló madár „becsapódását", becserkészi kiszemelt áldozatát, s hosszú lábai segítségével magasra felugorva akár röptében is elcsípi a későn észbe kapó szárnyast. Nősténye a sűrű vízi-növényzet között készített száraz fészekben hozza világra 2-5 köly-két, melyeket önfeláldozóan védelmez. A fiatalon befogott példányok megfelelő szoktatás mellett hamar megszelídülnek.

2. **Feketelábú macska** (Felis nigripes). A Felis nem legkisebb, leg-könnyebb - és sajnos még elterjedési területén belül is ritka! - tagja. Két alfaja Dél-Afrikában fordul elő: a Kalahári és a valamivel dúsabb növényzetű Karroo sivatagban. Súlya mindössze 1,5-5 kilogramm, hossza 48-56 cm. Hangja meglepően erős, éles. Nevét fekete talpainak köszönheti. Szőre foltos és csíkos mustrázatú. Elsősorban apró gerinces és gerinctelen állatokkal táplálkozik. Apró termetét szűkös és nem túlságosan változatos étrendjének tulajdonítják. Ellenségei a nagyobb ragadozó madarak, a mérges-és az óriáskígyók.

1. **Sivatagi macska** (Felis margarita). Kizárólag a sivatagok, pusztaságok (Dél-Marokkó, Észak-Afrika, Arábia, Elő-Ázsia) lakója. Alapszíne homoksárga, szürkés árnyalattal. Az enyhe szürkésbarna csíkozás néha annyira elmosódik, hogy a macska egyszínű benyomást kelt. A farokvég feketés vagy fekete. Hossza 0,65 és 0,90 méter között váltakozik, a farok a testhossz kétötöde. Meztelen talppárnáit - szinte szandálszerűen - erőteljesen meghosszabbodott sűrű szőrzet borítja, így haladás közben nem égeti a sivatag forró homokja. Zsákmánya, amelyet elsősorban hallása révén cserkészik be (bár a látása is kiváló), sivatagi ugróegerekből és egyéb kisemlősökből, illetve madarakból, valamint hüllőkből és sáskákból áll. Ellenségei a mérgeskígyók, a nagy ragadozó madarak és a farkasok.

2. Manul (Otocolobus manul). Pusztai macskának is nevezik. Bizonyos tekintetben emlékeztet egy téli bundában pompázó európai vadmacskára, különösen ami rövid, igen dús szőrű, sáv ózott farkát illeti. A felnőtt példányok teljes hossza elérheti az egy métert, a farok ennek mintegy harmada. Vastag, sűrű, a hosszú szőrű házimacskákhoz viszonyítva meglehetősen durva szálú bundája 6 centiméteres. Szőrszíne általában ezüstös okkerárnyalatú, akadnak azonban sárgásvörös és sárgásszürke példányok is. Elterjedési területe a Kaszpi-tenger keleti partjától Türkménia magassztyep-pein, a Bajkálon keresztül egészen Mongóliáig, Tibetig és a kínai Szecsuán tartományig nyúlik. Búvóhelyként sziklahasadékokat és barlangokat használ. Túlnyomórészt kisemlősökkel és apróbb madarakkal táplálkozik. Ő maga viszont zsákmányul eshet farkasoknak, medvéknek, nagy ragadozó madaraknak, hópárducoknak. Allatkertekben értékes ritkaságnak számít. Fogságban - miután többnyire teljesen kifejlett állatok kerülnek a rácsok mögé - vad, fékezhetetlen.

III. tábla

1. Európai (erdei) vadmacska (Felis silvestris süvestris). Az „erdei vadmacska" tulajdonképpen három, egymáshoz igen hasonló alfaj összefoglaló neve. Az alfaj prototípusa a címben feltüntetett F. silvestris silvestris a legelterjedtebb: előfordul a Pireneusi-félszigeten, Franciaországban, Belgiumban, mindkét Németországban, Lengyelországban, Csehszlovákiában, Magyarországon, Romániában, a Balkán félszigeten, Törökország európai részén és a Szovjetunióban. Az ember nem járta sűrű hegyi erdőket kedveli. Zsákmányának kétharmad része rágcsálókból és madárfajokból kerül ki, olykor azonban az őzeket is megtámadja. Az emberen és a vadászkutyákon kívül ellensége a farkas és a hiúz (már ahol velük közös élettérben fordul elő). A róka és a borz elől kitér, bár azok sem keresik a találkozást, hiszen az „erőviszonyok" nagyjából egyenlőek. Vemhességi ideje 63-68 nap. A nőstény egy évben egyetlen almot -2~4 kölyköt - vet. Kicsinyeit 6 hétig szoptatja, majd további 11 hétig szilárd táplálékkal élelmezi. A kandúr 3 éves, a nőstény 9-10 hónapos korára lesz ivarérett.

2. **Indiai sztyeppi macska** (Felis silvestris ornata). A füves és sivatagi sztyeppék, a félsivatag jellegű pusztaságok, bokros, nádas, kakás sűrűségek lakója. A Kaszpi-tenger délkeleti partjától Közép-Ázsián keresztül egészen a Góbi-sivatag pereméig mindenütt előfordul. Szőrzetén kisebb-nagyobb pettyek találhatók, bár akadnak mintázat nélküli példányok is. Alapszíne fehéresszürke, krémszínű, homokszínű, szalmasárga, sárgásvörös vagy szürkésbarna. A sztyeppi vadmacskák életmódjáról, szokásairól meglehetősen keveset tudunk, annyi azonban bizonyos, hogy alkalomadtán házimacskákkal is párosodnak. Túlnyomórészt rágcsálókkal, kisemlő-sökkel és talajon költő madarakkal táplálkoznak. Fő ellenségük a farkas, továbbá egyéb kutyaféle ragadozók, valamint a sztyeppi sas.

IV. tábla

1. **Líbiai fakómacska** (Felis silvestris lybica). Valamennyi házimacska közvetlen ősének tartják. Nevezik még núbiai és északafrikai fakómacskának is. Már óegyiptomi képeken és szobrokon is félbukkan, ami egyértelműen jelzi, hogy igen korán kísérőjévé vált a különböző kultúráknak: főként emberi települések környékén ütötte fel sátorfáját, mivel ott patkányokban és egerekben gazdag vadászterületekre talált. Ez a közelség mind a macska, mind pedig az ember számára hasznosnak bizonyult: megnyílt a lehetőség a macska háziasítása előtt... Karcsú, kecses állat, feje keskeny, pofája megnyúlt, az orr felé hegyesedő. Alapszíne világos krém, homoksárga, fakószürke, szürkésbarna. Szőrének mintázata leo-párdpettyes vagy tigriscsíkos. Hossza - fejétől a farka hegyéig -65 és 120 centiméter között váltakozik. Hosszú, vékony farkán sötét gyűrök találhatók, a farokvég fekete. Főként a szavannák és a zárt bokorerdők lakója, de itt-ott megtalálható a sivatagokban és a száraz erdőségekben is. Fő ellensége - a házikutyán kívül -a hiéna, a sakál, a nálánál erősebb vadmacskafajok, továbbá az óriáskígyók cs a nagyobb mérgeskígyók. Nagyon ragaszkodik az emberhez.

2. **Góbi macska** (Felis bieti). Erről az állatról jóformán semmit sem tudunk. Tény, hogy igen nagy testű macska, s rövidebb lábaitól eltekintve mind testméretben, mind súlyban vetekszik a mocsári hiúz legnagyobb példányaival. Voltaképpen úgy fest, mint egy óriási Felis silvestris. Fejétől a farokvégig 1,05-1,40 méter lehet. Fülén szőrpamacs található. Bár tulajdonképpen nem a Góbiban, hanem annak átmeneti, a füves sztyeppbc nyúló zónáiban él, talppárnáit a sivatagi macskához hasonlóan szőrzet veszi körül. Feltételezik, hogy a góbi macska a Felis silvestris ázsiai sztyeppi vadmacskacsoportjának leszármazottja.

1. Tigrismacska (Leopardus tigrinus). Ez az érdekes, szép megjelenésű, kis testű macska Dél-Amerikában é!: Argentínától Mexikóig fordul elő. Kis termetű állat, alig nagyobb a házimacskánál. Egyes zoológusok szerint szakasztott olyan, mint egy miniatűr leopárd. Szőrzetének színe és mintázata valóban hasonlít a leopárdéra: általában világossárga alapon koromfekete, de meg kell jegyezni, hogy - csakúgy, mint valamennyi kis termetű dél-amerikai vadmacskának - a tigrismacska szőrzetének színe, valamint rajzolata rendkívül változékony. Fán lakó állat, viszonylag szegényes étlapján elsősorban madarak, továbbá ugyancsak fán lakó kisemlösök szerepelnek. Elég jó úszó, de ezt a „tudományát" csak akkor hasznosítja, ha valamilyen szorult helyzetből másképpen nem képes szabadulni.

2. **Ocelot** (Leopardus pardalis). Érdekes módon a legtöbb eurá-zsiai vadon élő kis testű macskának megvan a maga amerikai megfelelője. A hópárducé például az ocelot, amely az Egyesült Államok déli részétől Peruig, Észak-Argentínáig és Bolíviáig fordul elő. Mint már említettük, ezt az állatot is a kis testű macskákhoz sorold ják, holott egyes kifejlett példányai akkorára nőnek, mint a kisebb termetű leopárdok. Átlagos testhosszuk 95 és 135 centiméter között váltakozik, marmagasságuk 50-55 cm. Az ocelot viselkedése főként a jaguáréra hasonlít; nem véletlen, hogy életterük is azonos. A sűrű, elhagyott erdőségeket kedveli; a lakott emberi településeket általában messzire elkerüli. Rendkívül jól mászik, felkúszik a legmagasabb fákra is, és otthonosan mozog az ágak között. Az európai állatkertekben viszonylag gyakori; a fiatalon befogott példányok elég könnyen megszelídíthetők. Gereznájuk felkapott és méregdrága árucikk a világpiacon; gyönyörű mintázatú női bundákat készítenek belőle.

V. tábla

Házimacska (Felis silvestris, forma caíus). Földünkön mintegy 300-400 millió macska él. Ezek nagy többsége „közönséges" házimacska, s csak elenyésző részük fajtatiszta, törzskönyvezett jószág. Egy japán mondás szerint: „Ha az ember egy kutyát 3 napig etet, az 3 évig sem felejti el. Ha azonban egy macskát etetsz 3 évig, az már 3 nap múlva sem fog emlékezni rád." Nos, ez a mondás kicsit leegyszerűsíti a cicák viselkedését, de az tény, hogy a macska csak félig-meddig háziasodott, és ez sok mindent megmagyaráz. Az a macska, amelyik a lakásban él, annyira megszokja ezt az életmódot, hogy nem is vágyik a „szabad" életre, de amelyik a pincébe vagy a padlásra került vagy éppen ott jött a világra, az bizony megveti a „polgári kényelmet". Végső soron a macska általában maga dönti el, hogy milyen életmód felel meg neki a legjobban... A vad-és a hazimacska vemhességi ideje egyaránt hozzávetőlegesen 53-tól 70 napig tart. Egy-egy elles alkalmával a házimacskának akár 5-10 kölyke is lehet. A kölykök 6-7 héten át kizárólag anyatejjel élnek. A nőstény rendszerint évente kétszer ivarzik, illetve párzik. A macska életkora átlag 10 év, de ez természetesen függ az életviszonyoktól, a tartástól és az ápolástól is. A közönséges házimacska a legváltozatosabb színekben és rajzolatokban fordul elő. Lehet: fekete, fehér, kékesszürke, háromszínű, csíkozott, tarka és így tovább.

1. **Cirmos házimacska.** A csíkozott vagy márványozott (cirmos) macskák őrizték meg a leghívebben őseik rajzolatát; még a látszólag egyszínű cicák bundáján is átüt a csíkozottság.

2. **Fehér házimacska**. Szemei kékek vagy narancssárgák, néha felemás színűek. Szőrzete hosszú vagy rövid. Születéskor homlokán gyakran szürke folt látható, amely később eltűnik.

VI. tábla

HOSSZÜ SZŐRŰ MACSKÁK

Perzsa macskák. Körülbelül 500 esztendeje ismerik a hosszú szőrű macskákat, eredetük azonban homályba vész. Eredetileg két típusuk létezett: a Perzsiában (ma: Irán) kialakult *perzsa macska* és a Törökországból származó *angóra.* Az is valószínű, hogy mindkét típus őshazája Oroszország volt, és kereskedők vitték magukkal őket a macskatenyésztés fellegvárába, Angliába. Mindenesetre sokáig hol perzsa, hol angóramacskának nevezték ezeket a bozontos szépségeket. Napjainkban Európában általában perzsa, Amerikában hosszú szőrű macskának hívják őket. Nem minden hosszú szőrű macska perzsa! Sajátos fej- és testfelépítés jellemzi a perzsákat: masszív, gömbölyű fej; nagy és kerek szem; kis, lekerekített fül; rövid, széles, tompa orr; vastag szőrzet, hosszú, finom tapintású szálakkal; rövid, zömök test; kurta lábak; tömött, dús farok. Pazar megjelenésű cicák, jelenleg mintegy 30 szín változatuk létezik.

1. **Vörös cirmos perzsa**. Hozzávetőleg a XVII. század közepén alakulhatott ki. Zömök, masszív testű állat. Feje széles és gömbölyű, szeme rézszínű. Szőrzete mély melegvörös (legalábbis a standard - vagyis a „fajtaszabvány" - előírása szerint, amely az „ideális" macskát írja le a tenyésztők számára, de egyelőre még kevés az ilyen „ideális színű" példány), élénken, határozottan elütő rajzolatokkal. Fölöttébb játékos, kedves cica.

2. **Fehér perzsa**. Az egyik legrégebbi hosszú szőrű fajta; hozzávetőleg 300 éve létezik, ám csupán az 1800-as évek végén vált igazán népszerűvé. Három változata van: a narancssárga, a kék és a felemás szemű. (Ez utóbbi a kék szeme oldalán levő fülére rendszerint nem hall.) Teste zömök, feje széles és gömbölyű. Szőrzete puha, selymes, tömött. Színe tiszta fehér, mindenféle folt vagy árnyalat nélkül. Tanulékony, pajkos, szép állat.

1. **Fekete perzsa.** Régi, természetes, azaz nem tenyésztett fajta. Eléggé ritka, mert nem könnyű tenyésztői feladat a „tökéletes" - azaz rozsdás árnyalat és fehér szőrszálak nélküli - fekete színt kia lakítani. Eredete homályos, bár Európában már a XVI. század vé gén előfordultak teljesen fekete, hosszú szőrű példányok. Kiállítá son először Angliában, 1871-ben mutatták be önálló fajtaként. Kezdetben egyébként inkább az angóramacskához hasonlított; hosszú arcorrj része és nagy füle volt. A tervszerű, gondos tenyész tés eredményeként ezek a jegyek ma már szinte teljesen eltűntek, s az eszményi kiállítási példányokat a tömzsi arcorri rész, a kicsiny fül és a mélyfekete szín jellemzi. Teste zömök, masszív, de ennek ellenére egyáltalán nem tűnik nehézkesnek. Feje széles és göm bölyű, szeme réz-, illetve sötét narancsszínű. Elfogulatlan tulaj donosai szerint értelmes, kedves, de kissé szeszélyes, kényeskedő cica.

2. **Kámea perzsa**. Sokan a legszebb hosszú szőrű macskának tart ják ezt a selymes, puha bundájú cicát, és valóban különleges meg jelenésű, elegáns áltat. A kontrasztok jellemzik. Aljszőrzete egy színű (fehér vagy krém), szőrvégei pedig elütöen sötétek (vörösek vagy krémszínűek). Hasonlít a csincsillához. Nem túlságosan régen, az 1950-es évek végén alakították ki ezüst-, valamint vörös és krémszínű perzsák keresztezése révén. Hamarosan a színek egész skáláját sikerült előállítani: vörös-füst, árnyalt, gyöngyház, krém füst, kék-krém és teknőcszínű változatok jelentek meg és arattak megérdemelt sikert a kiállításokon. Mint minden perzsa macska, a kámea sem kedveli a nagy meleget, szívesen húzódik hűvös sar kokba, különböző bútorok alá. Nyugodt, kiegyensúlyozott, kelle mes természetű, „társaságkedvelő" teremtés, akárcsak a többi hosz-szú szőrű macska. Teste zömök, de korántsem nehézkes. Feje szé les, gömbölyű; orra pisze. Szeme nagy, kerek, narancssárga vagy rézszínű. Dús szőrzetű farka rövid.

1

2

1. Csincsilla. Neve a csincsillát, ezt az Andokban élő kis termetű rágcsálót, no meg a csincsillanyulat juttatja az ember eszébe, habár természetesen semmi közük sincs egymáshoz. Mind a mai napig nem sikerült tisztázni, miért kapta éppen ezt az elnevezést... Az egyik legelragadóbb hosszú szőrű fajta, amely szépségversenyeken gyakran nyeri el „A Kiállítás Legszebb Macskája" címet. Szépsége színének tisztaságában és a fülén található, felálló fehér bojtban rejlik. Aljszőrzete fehér, minden egyes szőrszál vége fekete, ezáltal egyöntetű színhatást keltve fut végig a fejen, a fülön, a mellkason, a hason és a farok alatt. A fehér alapszín és a fekete szőrvégződések különleges megjelenést kölcsönöznek a csincsillának. A látványt még fokozza a hatalmas, kerekre nyílt, mélysmaragd vagy tengerzöld színű szem. Igaz, a kölykök némi meglepetést okozhatnak a kezdő tenyésztőnek, az újszülöttek ugyanis olyanok, mint a cirmos cicák: szép csíkos a bundájuk.

2. **Füst perzsa.** Gyöngyházfehér aljszŐrzet és fekete szőrcsúcsok jellemzik ezt a fajtát. Lényegében az 1960-as évektől tartják számon: csincsilla, fekete, kék és fehér perzsák véletlen párzásából keletkeztek az első példányok Angliában. Meglehetősen hosszú idő telt el, míg - az 1960-as években - a füstszínű változat újból népszerű lett. Jelenleg már sok-sok színváltozatban tenyésztik (teknőc-tarka, fekete, kék, kámea, ezüst stb.), de még nem minden változat nyert „polgárjogot" a kiállításokon. Szeretetre méltó, hűséges, engedelmes, nyugodt, kellemes társ. Nem túlzottan kényes és igényes; tartása viszonylag kevés gonddal jár. Zömök, masszív testű, rövid lábú, széles, gömbölyű fejű, apró fülű, pisze orrú, rövid farkú macska. Nagy, kerek szeme narancs- vagy rézszínű. Szőrzete hosz-szú, dús, selymes tapintású.

IX. tábla

Bicolor (kétszínű) perzsák. Meglehetősen régóta ismernek ilyenfajta macskákat, de kiállításokon csak viszonylag rövid ideje szerepelnek. Eredetileg ugyanis „utcai" macskának tekintették Őket a rátarti tenyésztők, így azután érthető - ha nem is jogos! -, hogy származásukról szinte semmit sem jegyeztek fel a „macskakrónikák". Csak 1955-ben ismerték el a bicolort önálló fajtaként, s az elteit három évtized alatt több érdekes és szép színváltozatot (kékfehér, fekete-fehér, krém-fehér, vörös-fehér) sikerült kialakítani. Ez egyébként már csak azért is jelentős tenyésztői teljesítmény, mert a standardelőírások nagyon szigorúak: megkövetelik, hogy a bicolor színfoltjai világosan elhatároltak, egyenletesek és arányosan elosztottak legyenek. A kétszínű macskák masszív testű, rövid, vaskos lábú, kurta farkú, széles, gömbölyű fejű, selymes tapintású, igen hosszú, lebegő szőrzetű, rendkívül szép cicák. Egy-egy bicolor alomban általában 3-4 kölyök lát napvilágot. A kiscicák életrevaló, erőteljes felépítésű, nagy testű, korán érő, igencsak gyorsan fejlődő teremtmények. A cirmos jelek és a színfoltokban található fehér szőr hibának számít. Gyönyörű, elegáns szőrzetük mindennapos, gondos ápolást igényel. Mint valamennyi perzsa, a kétszínű macska sem kedveli a nagy meleget. Ami pedig a természetét illeti, szeretetre méltó, csendes, engedelmes, kiegyensúlyozott cica.

1. **Vörös-fehér perzsa.** Masszív, zömök testű, széles, gömbölyű fejű macska. Hosszú, lebegő szőrzete selymes tapintású. Színfoltjai ha tározottan elhatárolódnak, egyenletesek és arányosak.

2. Fekete-fehér perzsa. Klasszikusan szép megjelenésű, erőteljes felépítésű, gömbölyű fejű, nagy szemű, rövid farkú cica. Meghatá rozó színe a fekete; fehér legfeljebb a szőrzet fele lehet.

X. tábla

1. **Teknőctarka perzsa.** Ez a különleges megjelenésű fajta a XIX. század vége felé kezdett kialakulni. Kiállításon először az 1900-as évek elején jelent meg, és tüstént nagy feltűnést keltett. Érthető hát, hogy mind Európában, mind Amerikában hamarosan népszerű lett. Ennek ellenére eléggé ritka. Tenyésztése ugyanis egyáltalán nem könnyű, így azután a teknőctarka kölykök iránti kereslet jóval nagyobb, mint a kínálat. Tenyésztői körében az a mondás járja: ahhoz, hogy a kiscicák között teknőctarka is legyen, több szerencsérc van szükség, mint szakértelemre! S ebben van némi igazság, hiszen - sajátos módon - a teknőetarkák szinte kizárólag nőstények. Kandúrok csak nagy ritkán születnek - és akkor is majdnem mindig sterilek, azaz nem származhatnak tőlük utódok. „Hivatalos" színe a fekete, a krém és a vörös keveréke. Szőrzetében ezek a színek jól elkülönülnek egymástól; minden összefüggő színben megjelenő folt hibának számít. A teknőctarka perzsa kellemes, engedelmes, értelmes jószág. Jó, de szigorú anya. A kiscicák színét -mint már utaltunk rá - lehetetlen előre megjósolni: krém-, fekete, vörös vagy cirmos színűek egyaránt lehetnek az alomban.

2. Teknőctarka-és-**fehér.** Hasonló a teknőetarkához, azzal a különbséggel, hogy a fekete, a krém- és a vörös színen kívül a fehér is megtalálható gyönyörű, tarka bundáján. Az említett - fehérrel tarkított - színek köpenyszerűen borítják a testét. A túl sok fehér szín nem kívánatos, de meg kell jelennie a cica pofácskáján, a lábain és a mellkasán. A csíkos, pettyes vagy gyűrűs minták hibának számítanak. Akárcsak a teknőctarka macskánál, ezeknél a cicáknál sem lehet szó tudományos alapokon folytatott tenyésztésről; lehetetlen előre megjósolni, milyenek tesznek a kölykök. Mindig kellemes meglepetés, ha teknőctarka- és -fehér színű is van közöttük! A kandúrok ennél a fajtánál is majdnem mindig sterilek.

1. **Ezüst cirmos perzsa**. Pazar látvány a színezüst alapszőrtől jól elütő, sűrű fekete mintázatú ezüst cirmos. Sajnos manapság ebből a fajtából mindössze két-három példány látható a nagyobb nemzetközi kiállításokon. Sokak szerint azért, mert a tenyésztők nagyon felkapták a csincsillát, mégpedig az ezüst cirmos rovására. A csincsilla mellesleg állítólag az ezüst cirmostól származik, ezt azonban mindmáig nem sikerült egyértelműen bebizonyítani. Ennél a fajtánál a legnagyobb hiba talán az, ha az alapszín a megkövetelt színezüst helyett csíkos vagy szürke, továbbá ha a minták nem eléggé sötétek és elütök. A valódi cirmos minta világosan látható, és sohasem fut egymásba. Néhány túl szigorú tenyésztőnek egyébként az a véleménye, hogy a fajta akkor kezdett hanyatlani, amikor a mogyorószínű szem mellett a zöldet is elfogadták, tudniillik a jelenlegi leírásban már „mogyoró vagy zöld" szerepel, és ez „lazít" a szigorú fajtakövetelményeken.

2. **Barna cirmos**. Nem könnyű a tenyésztő feladata, ha megfelelő színű és mintázatú, hosszú szőrű barna cirmost akar kialakítani. A szakirodalom szerint 1939-ig néhány ilyen kivételesen szép pél dány élt Angliában, a háború után azonban a fajta erősen megrit kult, különösen a kiváló egyedek száma zuhant a mélypontra. Napjainkban a barna cirmos „másodvirágzásának" lehetünk ta núi, bár a színe még nem érte el a háború előtti „gazdag homok szín" árnyalatot. Jóllehet ezt a cicát barna cirmosnak nevezik, a színe inkább homokszínű, jellegzetes sűrű fekete mintázattal, amely a hátról kiindulva a test alatt folytatódik, és a hason egyesül (ez az úgynevezett „pillangó-minta"). A barna cirmos feje keske nyebb és hosszabb, mint a többi hosszú szőrű fajtáé. Fülei magasan a fejtetőn helyezkednek el. Szeme nagy, tágra nyílt, mogyoró- vagy rézszínű.

XII. tábla

Egyéb hosszú szőrű macskák

1. **Balinéz.** A macskák elnevezése sokszor bizony megtévesztő: a himalája macska például nem a Himalájából származik, mint ahogy a balinéz őshazája sem Báli szigete. Hová valósi hát ez a viszonylag új fajta? Amerikába, ahol eleinte - az 1950-es években -hosszú szőrű sziáminak hívták, majd 1968-ban az egzotikusabb báli név mellett döntöttek. Feltehetően azért, mert bájosan fürge, kecses, elegáns járása a Báli szigeti táncosok mozgására emlékeztet. A balinéz lényegében nem más, mint hosszú szőrű sziámi. Pontosabban: sziámi ősöktől származik. Eléggé későn, csupán 1963-ban ismerték el Önálló fajtaként. Középtermetű, izmos, hajlékony, selymes szőrű állat. Fóka, csokoládé, kék és lila szín változatban tenyésztik. Világszerte egyre népszerűbbé válik, s joggal, mert állítólag kedves, élénk, ragaszkodó természetű cica. Nagyon szereti a gyerekeket.

2. **Birman** (Burmai szent templommacska). Az ősi legenda szerint ez a fajta egy kék szemű istennőtől, Cun Kiang Szetől származik. Egyszer, valamikor régen ugyanis haramiák támadtak meg egy ősi burmai kolostort, s a nagy kavarodásban a szerzetesek macskája az istennő szobra előtt termett: „bundája bearanyozódott, szeme az istennő szemének kékjét vette fel, mancsai pedig kifehéredtek". Isteni csoda történt! A kolostor összes macskája „szent színekben" kezdett pompázni, s a csodától felbuzdult szerzeteseknek sikerült visszaszorítani a haramiákat... Ez persze csak szép legenda. Es mi a valóság? Nos, a birman feltehetően a sziámi macskából alakult ki, a perzsa macskákhoz nem sok köze van! Életerős cica: játszik, rohangál egész nap. Annyira élvezi a „közönséget", mint egy vásárt komédiás, intelligens, gyöngéd, de szerfelett bohókás természetű.

XIII. tábla

1. **Maine Coon**. Nevét valahogy így lehetne magyarosítani: a maine-i ravasz fickó. Az egyesült államokbeli Maine államból származik - és nagyjából ez minden, amit a fajta eredetéről tudunk. Egész Európában rendkívül ritka; hazánkban nem tenyésztik. Hosszú, bozontos farka miatt született talán az a legenda, hogy vadmacska és mosómedve (angolul: zacoon) keresztezéséből alakult ki. Ez persze teljes képtelenség! Inkább elképzelhető, hogy a helybéli elvadult házimacska és az európai telepesek által Amerikába bevitt angóramacskák keveredéséből szármázik. Erre vall szőrzete, színe és testalkata is. A Maine Coon az egyetlen olyan háziasított macskafajta, amelynek kifejlett példányai átlagosan 10 kilogrammot nyomnak, de előfordulnak 14-15 kilós „óriások" is. Állítólag valamikor az Amerikába hajózó tengerészek vittek magukkal hosszú útjaikra ilyen macskákat, s a nagy testű, erős, harcias állatok sikerrel irtották a hajókon tanyázó, gabonán felhízott, hatalmasra nőtt patkányokat. Minden lehetséges macskaszínben előfordul, fehérrel kombinálva, imponáló megjelenésű, temperamentumos, szívós, rendkívül jól alkalmazkodó, gyerekszerető állat.

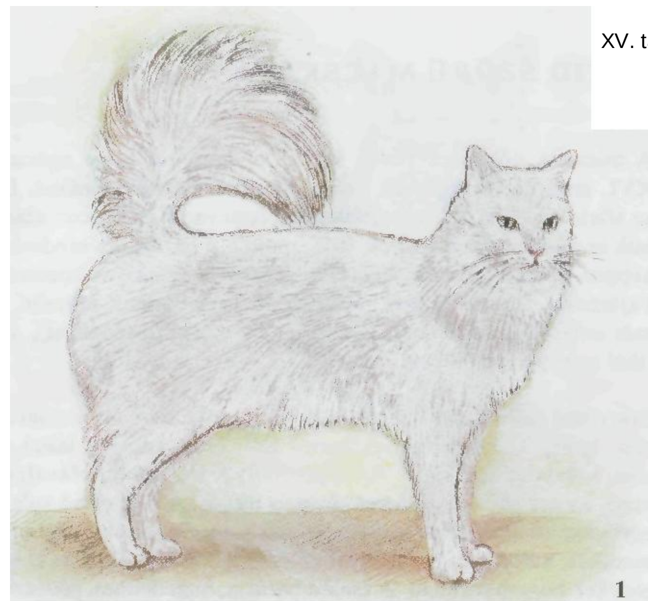
2. **Török macska.** Törökországban megszámlálhatatlan macska él; sokféle színben, különböző hosszúságú bundákban pompáznak. Miután a hosszú szőrű macskákat valamikor „angóra" névvel illették, érdemes megemlíteni, hogy van egy sajátos török fajta: a szőre tiszta fehér, az egyik szeme zöld, a másik pedig kék színű. Ez az úgynevezett „ankara" macska. Az „igazi" török macskának dús, hosszú, fehér szőrzete van, jellegzetes rőtes farokkal, körkörös világosabb és sötétebb árnyalatokkal. Nagy, csillogó szeme aranysárga, az orra és a füle gyöngyház-rózsaszínű. Bár a közhiedelem szerint a cicák nem szeretik a vizet, ez a fajta kölyökkorától egyaránt élvezettel úszik gyors sodrú patakokban és átlóvizekben.

1. **Török angóra**. A perzsa macskát és a török angórát gyakran összetévesztik egymással. Tény, hogy a két különböző fajta lényegében több évszázaddal ezelőtt keletkezett; a perzsák eredete nem tisztázott, a török angóra viszont Ankarából származik. Elképzelhető, hogy valamikor régen a perzsa macskák tenyésztői török angóra ka t használtak fel annak érdekében, hogy kialakítsák a fajta ma már közismerten hosszú, selymes szőrjellegét. Miután más macskákkal keresztezték, az angóra mint fajta hosszú évekre majdnem teljesen eltűnt a macskavilág porondjáról, s csupán nevében, utalásként maradt meg a különböző hosszú szőrű macskák leírásában. Napjainkban azonban újból színre lépett, és a tenyésztők sok szép példányt vonultatnak fel a nagy nemzetközi kiállításokon. Középtermetű macskák, hosszú testtel, nagy, pamacsos fülekkel. Selymes, sima szőrzetük, „királyi" nyakfodruk jellegzetesen megkülönbözteti őket a többi macskafajtától.

2. **Himalája.** Több évtizeddel ezelőtt egy fanatikus tenyésztő elhatározta, hogy keresztezi a sziámit a perzsa macskával, s olyan cicát alakít ki, amelynél mindkét fajta jellemzői megtalálhatók. Az eredmény: egy hosszú szőrű macskaféle - típusában perzsa, szőrzetmintában sziámi! Nos, valahogy így keletkezett a himalájaként ismertté vált hibrid fajta. Egyes törzskönyvező egyesületek ugyan nem hajlandók külön fajtaként elismerni, hanem a perzsa osztály egyik színváltozataként tartják nyilván, de ez a himalája macska rajongóit egyáltalán nem zavarja... Való igaz, hasonlít a perzsákhoz: a széles, gömbölyű fej, a nagy kerek szemek, a rövid, fitos orr, a zömök test, a tömzsi lábak, a hosszú, leomló szőrzet - mind olyan sajátosság, amely mindkét fajtánál megtalálható. A himalájai egyébként colour-point színjelei (a testszíntől eltérő végtagszínek) teszik jellegzetessé. *(A rajz kólyökmacskát ábrázol).*

1

2

RÖVID SZŐRŰ MACSKÁK

A macskák többsége rövid szőrű, olyannyira, hogy egészen a **XVI.** századig Európában nem is ismertek másféle cicákat. Ezek az állatok erősen hasonlítottak az európai vadmacskához; alapszínük és mintázatuk a cirmos volt, majd - a háziasítás eredményeképpen - kialakultak a fekete, a vörös és a szürke változatok is. Fajtatiszta tenyésztésükkel Angliában foglalkoztak először. Ma már sok-sok színváltozatuk létezik. Vannak: brit (európai), amerikai és egyéb rövid szőrű macskák.

Brit rövid szőrüek. A kívánatos típus minden színváltozatnál azonos: középhosszú, erőteljes, izmos test; erős, arányos lábak; kecses, kerekded mancsok. A fej gömbölyű, jól lejlett pofával; a fül apró, az orr rövid. A szőrzet rövid és tömör. A brit rövid szőrű az egyik legintelligensebb, legbájosabb cica, amely voltaképpen a házimacskák különösen jól sikerült példányaiból formálódott ki nemzedékek hosszú során át. A család barátja, engedelmes, jó viszonyban van a többi háziállattal is, gazdájához erőteljesen kötődik. Kedvelt színváltozatai:

1. **Krém.** Noha ez az elbűvölő fajta igen ritka, néha mégis feltűnik egy-egy kiállításon, és ma már sok tenyésztő fordit jelentős energiát a megfelelő színű példányok kialakítására, gyarapítására. A standard „gazdag krémszín"-t ír elő, ám manapság a krémszínű macskák többsége túlszínezett: különböző mintákat találunk bundájukon.

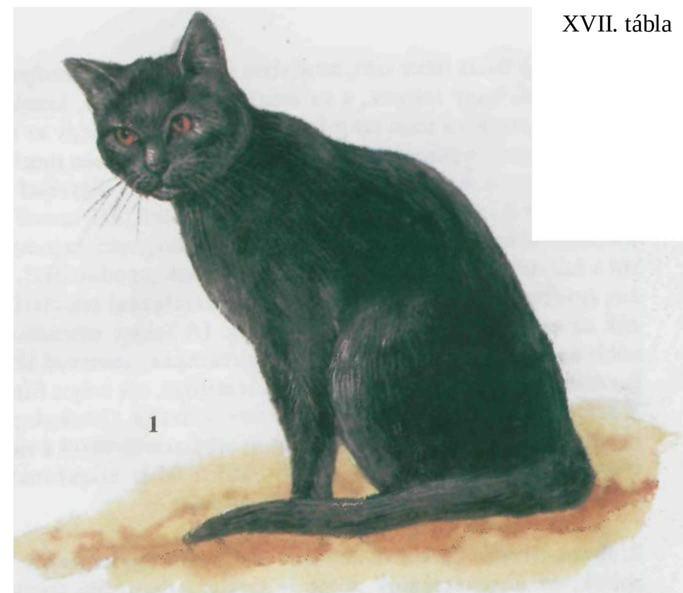
2. **Kék-krém.** Viszonylag új - alig két évtizede elfogadott - fajta. Szőrzete kék és krémszínű, foltok nélkül enyhén egymásba folyó. Mindig nőstényeket kölykezik, ezért csak gondos fajta keresztezések révén születhetnek elfogadható kiscicák.

1. **Fekete.** A babonás hiedelmek általában a rövid szőrű fekete macskához kapcsolódnak. Sajnos még ma is sokan azért választanak fekete macskát, mert úgy vélik, hogy szerencsét hoz. A régi rajzokon, metszeteken a boszorkányokat és a fekete mágiát kísérő fekete macska rendszerint hosszú testű, hátát púpozó állat, ferde vágású, zölden villogó, félelmetes szemekkel. A rövid szőrű fekete macska mai változata vérmérsékletben és küllemben egyaránt igencsak eltér ettől a típustól. A gondosan tenyésztett példányok kellemes megjelenésű, értelmes, kedves cicák. Egyébként a „közönséges" házimacskák között is sok a fekete színű, de ezeknek a szeme rendszerint zöld, bundájukban pedig fehér toltok, szőrszálak is találhatók.

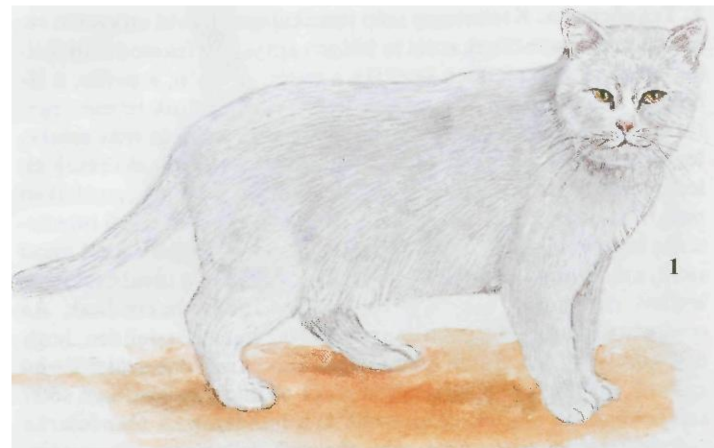
2. **Fekete spriccelt.** Valamikor az 1970-es évek táján Norman Winder angol macskatenyésztő azzal a gondolattal kezdett foglalkozni, hogy keresztezi a csincsilla perzsát a brit rövid szőrűvel. Elbűvölte ugyanis a csincsilla ezüstös fényben pompázó bundája és a brit rövid szőrű robusztus felépítése. Fáradozásai sikerrel jártak: 1973-ban már kiállításon mutathatta be új fajtáját, amelyet *british black tippednek*, azaz brit fekete spricceltnek nevezett el. A fajtát 1980-ban ismerte el a Macskabarátok Kormányzótanácsa. A standard arányos, zömök testfelépítést ír elő. A szőrzet legyen minél rövidebb; a göndörödés megengedett. A mancsok erőteljesek, a farok arányos a testhosszal, a szem kerek és tágra nyílt. A fej gömbölyű. A „tipping" - vagyis a „spricceltség" - a szőr hosszának 1/8-át teheti ki, a szőrzet egyébként hófehér. A szem mélyzöld; a sárga és a mogyorószínű hiba. Az új fajta példányai igen kiegyensúlyozott természetűek, nincsenek kedélyhullámzásaik. Szeretik, ha gazdájuk minél többet foglalkozik velük. Meglehetősen igénytelenek, ételben sem válogatósak, bár mindenekelőtt a hal a kedvencük.

1

2

1. **Fehér.** A tiszta fehér szín, amelyben nyoma sincs semmilyen más árnyalatnak vagy foltnak, s az élénk zafírkék, nagy, kerek szem rendkívül vonzóvá teszi ezt a fajtát. Nem véletlen, hogy az utóbbi időkben egyre népszerűbb. Sajnálatos módon azonban meglehetősen ritka, nem sokan vállalkoznak tenyésztésére. Egyrészt azért, mert mind a hosszú, mind pedig a rövid szőrű, kékszemű cicák többsége süketen lát napvilágot, másrészt pedig nem mindig sikerül a hófehér szőrzetet és az előírt kék szemet „produkálni". Érdekes egyébként, hogy a fejükön fekete szőrszálakkai született kiscicák az esetek többségében jól hallanak. (A fekete szőrszálak később azután eltűnnek.) Nagyon tiszta macskák, szemmel láthatólag élvezik, ha gondozzák, ápolják szörzetüket, sőt még a fürdetést is meglepően jól tűrik, néha kifejezetten kedvelik. (Mellesleg megjegyezzük, hogy általában nem nagyon tanácsos fürdetni a cicákat, mert könnyen megfáznak.) A rövid szőrű fehér macskának van még narancssárga és felemás szemű változata is.

2. **Barna cirmos.** Csíkos macskákat már az ősi Egyiptomban ábrázoltak, és házimacskáink zöme is csíkos valamilyen formában. Mind a hosszú, mind pedig a rövid szőrű cicák hozhatnak világra csíkos mintázatú kölyköket, amelyek mintája az idők folyamán elhalványul. Mégis egy valódi rövid szőrű barna cirmost kitenyészteni a standard által előírt jellegzetes, sűrű fekete mintázattal - nagy bravúrnak számit! A mintázatnak jól el kell különülnie a környezettől, a háti sávokban nem lehet fehér, sem csíkozás vagy fehér jel, noha ez sajnos gyakran előfordul. A farok és a láb szépen gyűrűzött, a mellen két „nyaklánc"-szerű minta kívánatos. A század elején még sok barna cirmost neveztek be a kiállításokra, később azonban számuk egyre fogyott, napjainkban pedig mindössze egykét példány látható belőlük.

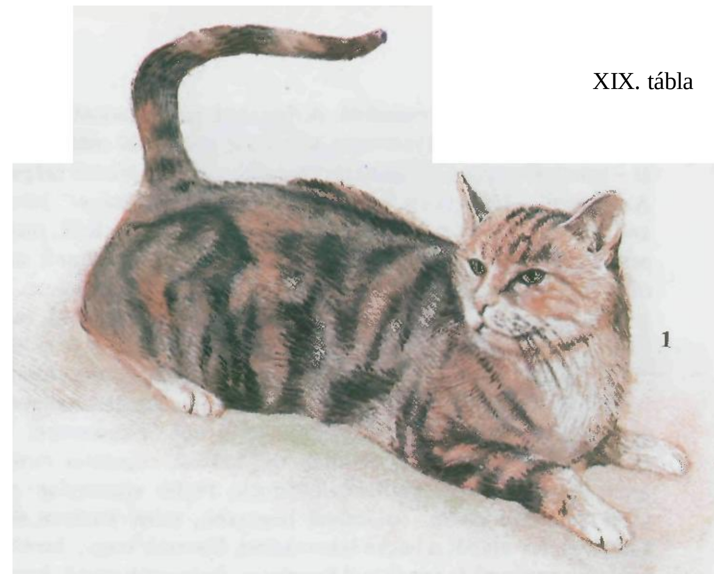

1. **Teknőctarka**. Kivételesen szép macskafajta. Rövid szőrzetén ragyogóan érvényesülnek sötét és világos árnyalatú fekete-vörös foltjai, amelyek egyenletesen borítják a testét. A fülön, a pofán, a Iá-bakon, a mancsokon és a farkon elhelyezkedő foltok teljesen egyformák; mindegyik jól elhatárolható, nem mehet át más színbe, legalábbis így követeli meg a standard. Ám a szigorú előírások ellenére nagyon ritka az olyan tökéletes színű példány, amelyiken nem találhatók tarka foltok, cirmos minták. A rövid szőrű teknőctarka kandúr - akárcsak hosszú szőrű társai - kivétel nélkül mind steril, ezért ennek az érdekes, különleges fajtának a továbbtenyész-téséhez rendszerint valamilyen egyszínű kandúrt használnak. Az eredmény még így is kiszámíthatatlan. Nagyon valószínűtlen, hogy egy alomban egy vagy két teknőctarka kölyöknél több születik - ha születik egyáltalán! A legszebb kiscicák eleinte meglehetősen sötét szőrűek, s csak később világosodik ki a bundájuk. A teknőctarka macskák szeme aranysárga vagy rézszínű. Jellegzetes ismertetőjelük a homlokukon található vörös vagy krémszínű „lángnyelv".

2. **Teknőctarka- és -fehér**. Hasonlít a teknőctarkához, azzal a különbséggel, hogy a fekete, vörös és krém kevert foltjai mellett egybefüggő fehér mezők is találhatók a bundáján. A fehér folt „hajlamos" a túltengésre, ez azonban hibának számít. Ugyancsak súlyos hiba, ha a színek elmosódnak, illetve, ha az állat szörzete tarka pettyes vagy tarka foltos. Éppen ezért általában teljesen egyszínű tenyészkandúrl szoktak választani csíkos vagy foltos helyett, mert ezek a jegyek rendszerint tovább öröklődnek. A rövid szőrű teknőctarka és fehér cicák rendkívül „jellemes" állatok, gazdájukhoz különösen ragaszkodnak, továbbá közismerten jó anyák. A fajta kandúrjairól viszont elmondhatjuk, hogy ritkák, mint a fehér holló'

XIX. tábla

Amerikai rövid szőrű macskák. A macskák paradicsomában, Amerikában - ahol hozzávetőleges becslések szerint 40 millió macska él - minden negyedik család tart valamilyen doromboló szépséget. Az amerikai tenyésztők számos új fajta „feltalálásával" büszkélkedhetnek. Ilyenek például az amerikai rövid szőrű cicák, melyeknek ősei minden bizonnyal Európából származnak. Nálunk sajnos nem tenyésztik őket, holott feltehetően sok hódolójuk lenne. Tudniillik fölöttébb kellemes természetű, szelíd vérmérsékletű, tartózkodó állatok, soha nincsenek terhére gazdájuknak. Az is előnyük, hogy egyáltalán nem „beszédesek", illetve ha mégis megszólalnak, hangjuk az emberi fül számára halk, lágy, kellemes. Az európai rövid szőrű macskáknál valamivel könnyebb, elegánsabb, finomabb típust képviselnek. Hajlékony, karcsú, rugalmas mozgású állatok, szinte nesztelenül közlekednek. Fejük viszonylag nagy, kissé tojásdad alakú, valamivel hosszabb, mint amilyen széles. Fülük széles alapú, a hegye lekerekített. Szemük nagy, kerek, tekintetük ragyogó és rendkívül figyelmes. SzŐrzetük rövid, kemény, télen sűrűbb, mint nyáron. Hiba a fehér folt, a puha, hosszú szőrzet és a rövid farok. Nem szívesen tenyésztik a túl élénk, de a túl esetlen példányokat sem.

1. **Makréla ezüst.** Mintázata pontosan olyan, mint az európai rövid szőrű cirmos macskáé. Alapszíne világos, halványezüst. A csíkos rajzolata éjfekete. Orrtükre téglavörös, talppárnái mélyfeketék. Szeme 2Öld vagy mogyorószínű.

2. **Foltos vörös cirmos.** Érdekes megjelenésű macska. Alapszíne vörös, csíkozása mélyvörös. Az orrtükre és a talppárnái téglavörösek. Szeme ragyogó aranyszínű.

XX. tábla

Egyéb rövid szőrű macskák

1. **Japán csonkafarkú macska** (Japán bobtail). Ősi, természetes, távol-keleti fajta. Legfontosabb fajtajegyeit - azt, hogy mellső lábai jóval rövidebbek, mint a hátulsók, továbbá furcsa, pamacssze-rű, csonka farkát - azokon az ezeréves festményeken is felfedezhetjük, amelyek akkoriban készültek, amikor az első példányok Kínán és Koreán át eljutottak Japánba. Jellemző még a bundáján egymástól élesen elütő foltokban megjelenő színe: a fehér, a fekete és a v őrös. Japánban *Mi-Ke* a neve. Arról nevezetes, hogy - akár egy jól nevelt kutya-gyakran felemeli egyik mellső lábát, és így „kér", illetve „köszön". A japán áruházak kirakataiban éppen ezért gyakran látható porcelánból készült szobra, amint a már említett pózban „üdvözli" a látogatókat. Ezeket a szobrokat *ManekiNekónak,* „köszönő macskának" hívják. Intelligens, barátságos, hűséges cica. Szeret úszni és kutya módjára apportírozni. Gyakran hallatja hangját, de ennek ellenére egyáltalán nem hangos, inkább azt mondhatnánk, hogy nagy „szókinccsel" rendelkezik. Élelmezése meglehetősen bonyolult feladat: kizárólag halat eszik! A hideg időjárásra is módfelett érzékeny.

2. **Ocicat.** Ezt az érdekes pöttyös állatot csak nemrégiben tenyésztették ki, mégpedig egy csokoládészínű sziámi kandúr és egy sziámi-abesszin hibrid nőstény pároztatásával. Az Egyesült Államok határain kívül szinte teljesen ismeretlen. Jelenleg még „kísérleti fajtádnak számít, de igen nagy a valószínűsége annak, hogy hamarosan hivatalosan is elismerik. Egyelőre két változatban tenyésztik: sötét és világos gesztenyeszínben, a mellkason, a lábakon és a farkon cirmos foltokkal. Közepes méretű, karcsú, elegáns megjelenésű macska. Barátságos, játékos, kifejezetten gyerekszerető, nyugodt, csendes természetű: ideális kedvenc. Tenyésztői szerint tartása nem okoz különösebb gondot.

1. **Man szigeti macska** (Manx). Az Atlanti-óceán mellék tengerében, az ír-tengerben található Man sziget lakói fölöttébb büszkék macskájukra, a manxra, olyannyira, hogy a sziget jelvényéül is ezt a fura megjelenésű, különleges cicát választották. A manx teljesen farkatlan (illetve, ha nem úgy születik, teljesen kurtított farkú), kacsázó járású, zömök testű, nagy és gömbölyű fejű, rövid, dús szőr-zetű cica. Hátulsó lábai lényegesen hosszabbak, mint a mellsők. Szemének színe megegyezik szőrszinével. Rendkívül ügyes, mozgékony, értelmes, igénytelen, szívós, „talpraesett" állat. Származása ismeretlen. Egyesek azt tartják, hogy a legendás spanyol Armada „hajótöröttjeként" került a szigetre, ahol később elszaporodott. Más források szerint, amikor az írek elfoglalták Man szigetét, katonáik levágták az őshonos macskák farkát és - forgóként - a sisakjuk mellé tűzték. A farokkurtítás azután hagyománnyá vált...

2. **Chartreux.** Franciaországban, a Karthauzi-kolostorban tenyész-tették ki ezt a fajtát, ott, ahol az azonos nevű világhírű italt, a „likőrök királynőjét" is készítik. A karthauzi szerzetesek egyes források szerint Dél-Afrikából hozták be ezeknek a rövid szőrű, kék színű cicáknak az őseit. Nagy testű, kékesszürke színű állat. A II. világháború idején Európában a fajta megmaradt példányait kénytelenek voltak angol kék macskákkal keresztezni, de végül egy francia szigetről nagy nehezen sikerült tiszta tenyészetet szerezni, s ezekkel az állatokkal azután megvetették az alapját a mai állománynak. A chartreux-t leginkább erős és széles pofájáról, sűrű, bársonyos tapintású szőrzetéről és vékony, kölyökszerű, nyivákoló hangjáról lehet felismerni. Nyugodt, csendes cica, csak ritkán hallatja „szavát".

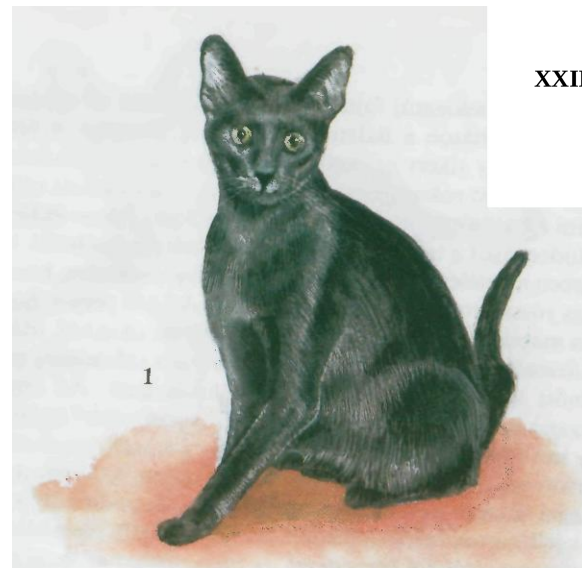

1. **Keleti macska**. Alakját a sziámitól, színeit más rövid szőrű fajtáktól örökölte. A „keleti" elnevezés voltaképpen megtévesztő, hiszen csupán arról van szó, hogy Angliában az egyszínű macskákat sommásan „külföldi rövid szőrű" cicáknak nevezik, hazai tenyésztőink pedig - nem túl szerencsésen! - ezt a „külföldi" szót helyettesítik a „keleti" jelzővel. Mindenesetre a keleti macska nem tévesztendő össze a keleti cicák fajtacsoportjával, melynek csupán egyik típusa, tagja. A keleti macska mindig egyszínű, de több szin-változata létezik: keleti lila, keleti fehér, keleti kék, keleti ébenfekete stb. Hosszú, nyúlánk, kecses, izmos testű macska. Könnyen szaporodik. Társaságkedvelő, aktív, értelmes, békés állat, olyany-nyira, hogy még a kutyákkal is könnyen „szót ért".

2. **Korát.** Ősi, természetes fajta, a thaiföldi Korát fennsík szülötte. Egy XfV. századból származó - macskákról szóló - verseskötetben három fajtáról írnak: a fóka sziámiról, egy rézszínű cicáról, amely feltehetőleg burma macska lehetett, és a koratról. Korát városában egyébként *Si-Sawat* a neve, ami jószerencsét jelent. Thaiföldön nagyon népszerű; az egyik közismert idegenforgalmi plakáton thai népviseletbe öltözött lány látható, kék korát macskával a kezében. Az ottani standardleírás is szinte költőien fogalmaz: „Szőre felhőszínű, szeme, mint a zsenge rizs színe..." Mind a mai napig ritka fajtának számít. Aki ilyen macskát szeretne venni magának, bizony sokáig kell várnia, míg egy koratkolyökhöz juthat. Az Egyesült Államokban van a legtöbb belőle, de ma már Nagy-Britanniában, Ausztráliában, Kanadában, Dél-Afrikában és Új-Zélandon is tenyésztik. Közepes termetű, selymes szörzetű, zöld szemű, izmos cica. Vonzó természetű, élénk, eszes állat, szereti, ha becézgetik, simogatják. Gazdájához nagyon ragaszkodik. Más macskákkal jól megfér, sőt szívesen barátkozik kedves, szelíd kutyákkal is.

XXIII. tábla

1. **Szfinx.** Vadonatúj fajta: 1984-ben mutatták be a híres párizsi macskakiállításon a Baltard Pavilonban. Rajongói a filmszínházakban nagy sikert aratott *E. T.* című tudományos-fantasztikus filmben látott rokonszenves „idegen lény" földi mását vélték felfedezni a különleges cicákban. A meglehetősen furcsa külsejű macskaújdonságot a tengerentúlon, Kanadában tenyésztették ki. Voltaképpen meztelen macska, csaknem teljesen szőrtelen, bőre puha és vagy rózsaszínű, vagy elefántszürke. Tudni kell persze, hogy amióta a macska létezik, genetikailag érthetetlen okokból, időről időre születnek olyan példányok, amelyek teljesen szőrtelenek maradnak felnőtt korukban is. Illetve csak maradnának! Az anyaállatok ugyanis nem sok figyelmet fordítanak „abnormális" újszülötteikre, így azok hamarosan elpusztulnak. Egy kanadai tenyésztő életben tartott egy ilyen meztelen kiscicát, és hosszas, tudományos alapossággal végzett keresztezés után sikerült „állandósítani" az „új" cicákjellegzetes, furcsa küllemét. Az így kialakult macskákat azután devon rex cicákkal keresztezte, és megszületett az igazi szfinx! Az új macskafajtával egyelőre mindössze néhány tenyésztő foglalkozik az egész világon.

2. Szingapúri macska. Délkelet-Ázsiából származó természetes fajta. Ezen a tájon többnyire vastag bundájú, az abesszinre emlékeztető macskák élnek. A szingapúri azonban kisebb termetű, és vonásai is mások. Szabadon élő, Szingapúr mocsaras vidékein megbúvó macska, amelyet a szigeten élő külföldiek „fedeztek fel" és szelídítettek magukhoz. Kiállításon először 1977-ben szerepelt. Az átlagosnál kisebb termetű, közepesen hosszú testű, zömök, izmos macska. Szeme nagy, mandulavágású, mogyorószínű, zöld vagy aranysárga. Tartózkodó, sőt kifejezetten gyanakvó természetű. Ennek ellenére szeretetre méltó, csendes, kedves állat.

XXIV. tábla

1. Skót lógófülű macska (Scottish fold). Vadonatúj, ám mégis régi keletű fajta. Régebbi természettudományos leírások ugyanis emlegetnek bizonyos lógó fülű cicákat, amelyeket Kínában „fedeztek fel" a zoológusok. Nem tudni pontosan, hogyan kerültek ezek a minden bizonnyal spontán mutáció révén kialakult macskák Skóciába, mindenesetre a napjainkban látható legtöbb ilyen fajta cica egy Susie nevű, fehér színű és lógó fülű nősténytől származik. Ez a fáma szerint valamikor az 1960-as évek elején jelent meg az egyik skóciai farmon. S miután a lógó fül: mutáció; és ha lógó fülű egyedeket pároztatnak egymással, az rendszerint torz utódokat eredményez, a skótok ezeket a cicákat olyan álló fülű macskákkal pá-roztatták, mint például a brit és az amerikai rövid szőrű cicák. Voltaképpen így alakították ki az új fajtát, amely azután - érthető módon - a „Scottish fold", azaz skót lógófülű nevet kapta. Bizony egyelőre korántsem próféta a saját hazájában; legalább annyi az ellenzője, mint a híve!

2. **Cymric**. Az 1960-as években az amerikai macskatenyésztők a Man szigeti macskák között időnként hosszabb szőrzetű, farkatlan kölyköket találtak. Tervszerű tenyésztésbe vonták ezeket a példányokat, és az így kialakított új fajtát cymricnek nevezték el. A cymric külleme az amerikai (hosszú szőrű) manx macskától lényegében csupán félhosszú, puha szőrzetével tér el. Feje gömbölyű, az arcorri része el keskenyedik. Szeme kerek, szőrzetével azonos színű. Háta rövid és feszes; szokatlanul hosszú hátulsó végtagjai miatt mozgása ugráló, az üreginyúléra emlékeztet. Farka helyén jellegzetes mélyedés található. Szőrzete, mint már említettük, közepesen hosszú, a fején és a végtagjain kissé rövidebb, a hátulsó lábain úgynevezett „gatyát" alkot.

XXV. tábla

1

2

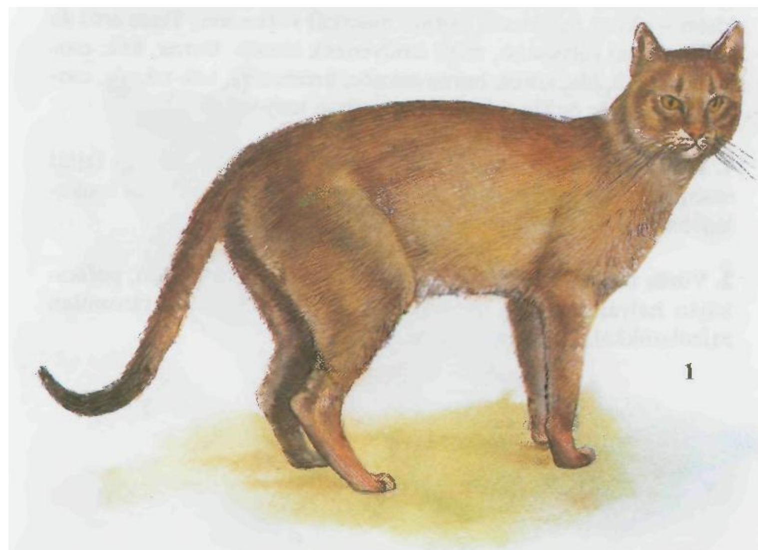
1. **Abesszin**. Azt tartják: ez az állat a fáraók szent macskájától származik, de sokkal valószínűbb, hogy tudatos és gondos tenyésztői munka eredménye. Az viszont tény és való, hogy a régi egyiptomi freskókon fellelhető macskaábrázolások nagyon hasonlítanak az abesszin cicára. Az is tény, hogy a rómaiak vittek magukkal Egyiptomból ilyenféle macskákat Angliába, s ezek lehettek a mai abesszin elődei. Mindenesetre a hivatalos standard Angliában készült el 1929-ben, de már 1883-ban kiállítottak néhány példányt a londoni Kristály-palotában megrendezett szépségversenyen. Az egyik legkedveltebb rövid szőrű fajta. Rajongói szerint olyan, mint egy miniatűr puma. Egy bizonyos: intelligens, készséges és - ami pedig „macskakörökben" elég nagy ritkaság! - engedelmes állat. Rövid szőrű, vörös és kék színváltozatban tenyésztik.

2. **Orosz kék**. Valószínűleg az oroszországi Arhangelszkből származik; angol tengerészek vihették át a szigetországba. A múlt században még „arhangelszki kék" volt a neve, de hívták máltai és spanyol macskának is. Mellesleg soha nem derült ki, hogyan, milyen fajtákból alakították ki ezt a változatot. Amit biztosan tudunk róla, az csupán annyi, hogy Angliában a század végén mutatták be kiállításon, és miután ebből a fajtából csak nagyon kevés példánnyal rendelkeztek a tenyésztők, angol kék macskával és kék sziámival pároztatták az állományt. Ez a meggondolatlan lépés az orosz kék különleges szőrzetének elvesztését eredményezte. A II. világháború után azonban a lelkes tenyésztők sikeresen „helyreállították" az eredeti fajtát, s ma már viszonylag jó példányokat láthatunk a macskaszépségversenyeken.

Félénk, csendes, nyugodt, szeretetre méltó, jól alkalmazkodó állat. Gazdájához nagyon ragaszkodik, kifejezett szobacica.

XXVI. tábla

Burma macskák. Keleti eredetű cicák. Állítólag valamikor réges-régen Burmában kizárólag csupán a gazdagok - és a kolostorok - tartották, és szent állatként tisztelték. Minden egyes cicának külön „szolgája" volt, akit bizony szigorúan megbüntettek, ha nem gondozta kellő szakértelemmel és szeretettel az állatot. Nos, lehet, hogy mindez csupán legenda, a valóság viszont az, hogy a burma eredete meglehetősen vitatott. Igaz, hogy régi, XV. századból való thaiföldi könyvekben olyan utalásokra, illetve ábrázolásokra bukkantak, amelyek a burma macskára hasonlítanak, mégsem állíthatjuk egyértelműen, hogy a fajta teljes egészében onnan származik. Az történt ugyanis, hogy 1930-ban egy Wong Mau nevű barna keleti nőstény került az Egyesült Államokba Burmából, amelyet azután -jobb híján! - sziámi kandúrral pároztattak. így született meg a burma macska - Amerikában! Ideális kedvenc. Hívei szerint értelmesebb, mint sok más fajta. Rendkívüli módon kötődik az emberhez. Humoros, vidám, aktív cica. Elfogult tenyésztői szerint, ha valaki olyan macskára vágyik, amelyik a világ végére is elkíséri - akkor feltétlenül burma macskát válasszon. Teste erős és izmos; jóval súlyosabb, mint amilyennek látszik. Barna, kék, cso-koládészínű, lila, vörös, barna-teknőc, krémszínű, kék-teknőc, cso-koládé-teknőc és lila-teknőc változatban tenyésztik.

1. **Barna burma.** Ez volt az első színváltozat, amelyben ezt a fajtát elismerték és tenyésztették. A felnőtt állat egyenletes sötét csoko-ládébarna színű. Szeme mélysárga vagy aranysárga.

2. **Vörös burma**. A felnőtt macska világos mandarinszínű, pofácskáján halvány cirmos mintázattal, egyéb testtájain határozatlan rajzolatokkal. A szeme aranysárga.

XXVII. tábla

Sziámi macskák. „Az embernek azért van szüksége macskára, hogy félelem nélkül simogathasson egy ragadozót" - mondta egyszer Léonor Fini, a franciák legnagyobb macskaszakértője. Úgy tetszik, a sziámi macskákkal kapcsolatban kétszeresen is igaz ez a megállapítás: von/ó, egzotikus, elragadó lény valamennyi. Amikor lapulnak, képzelt vagy valódi áldozatuk után futnak, faágakra kúsznak vagy egyszerűen csak a tűző napon süttetik magukat, a sziámi macskák azzá válnak, amik: valódi, kicsinyített ragadozókká, ám szemükben a gazda iránti odaadó szeretet fénylik... A sziámit egyesek mutációnak tartják, mások úgy vélik, hogy a nyugatafrikai aranymacska (Profelis temmicki) leszármazottja. Mindenesetre Dél-Ázsia buddhista templomaiban ma is ott él szabadon a burma macskával egyetemben. A kérdés inkább az, hogy került Keletről - Európába? Nos, ha igaz, Sir Owen Gould, az V. Ráma sziámi király mellett szolgálatot teljesítő brit nagykövet figyelt fel ezekre a macskákra 1884-ben. Hazavitt két csokoládészínű példányt Angliába, és egyik leszármazottjuk az 1888-as londoni macskakiállításon „A legszebb macska" címet nyerte el. Mozgékony, eleven, kíváncsi természetű állat, meglehetősen kényes és igényes. Alkalmazkodóképessége viszont egészen rendkívüli. Legvonzóbb tulajdonsága a gazdája iránti - néha túlzott! - szeretet. A gondoskodást, törődést, kedveskedést túlfűtött ragaszkodással honorálja.

1. **Fókaszínű sziámi.** Szőrzete igen rövid, finom tapintású, meleg krémszínű, hátulsó részén enyhén sötétbe hajló, a gyomor és a mellkas tájékán világosabb. A szőrvégek mély fókabarnák.

2. Csokoládészínű sziámi. Elefántcsontszínű test, a szőrvégek meleg kakaó-, az orr és a mancsok fahéjszínűek. Szemei sötétkékek. Az erőteljes farokgyűrűzöttség hiba.

Rex macskák. Napjaink egyik legkülönlegesebb megjelenésű cicája. Egyedülálló rövid, göndör szőrzete tulajdonképpen nem is emberi beavatkozásnak köszönhető; véletlen mutációról van szó. A tenyésztők érdeme mindössze annyi, hogy sikerült ezt a mutációt rögzíteni, és ezzel az új fajtát állandósítani. Érdekes egyébként, hogy a rex különböző területeken - Németországban, Angliában és az Egyesült Államokban - csaknem egyidejűleg alakult ki. Két változata van: a cornish és a devon rex. Ha egymással pároztatjuk őket, megkülönböztető tulajdonságaik összemosódnak. A kívülálló laikusok szemében a két típus küllemileg nem is nagyon tér el egymástól. Mindkettő közepes nagyságú, izmos, de vékony felépítésű állat. A hát és a nyak enyhén ívelt; a végtag hosszú, formás; a farok ugyancsak hosszú és vékony. A szem ovális, s a szőr színével harmonizál. A rexben tulajdonképpen két személyiség él. Tud kedves, nyugodt, szeretetre méltó lenni, s „jó" pillanataiban nagyszerű szobacica. Ezeket a „békésebb" időszakait azonban hosszú, igen mozgékony periódus követheti. Ilyenkor fölöttébb lármás, izgága, túlságosan is játékos. Szőrét nem hullatja, elegendő hetenként egyszer végigfésülni. Kevés szőre miatt viszont fokozott kalóriaveszteségnek van kitéve, ami zsiradékban gazdagabbétrenddel pótolható.

1. **Cornish rex**. Feje háromszög alakú, orra hosszúkás és egyenes, nagy füle az arc jellegével harmonizál. Szőrzetéből hiányoznak a koronaszőrök; piheszőrei göndörek vagy pöndörödöttek. Minden szőrszín megengedett, ha mintázott, legyen szimmetrikus.

2. **Devon rex**. Pofája teltebb, mint a cornish rexé, orra rövidebb, füle még nagyobb és terpesztettebb. Van némi koronaszőrzete. A foltozottság nála hibának számít, kivéve a teknőc és a fehér változatot.

NÉVMUTATÓ

(A római számok a színes táblákat: az arab számok a képeket ismertető szövegoldalakat jelölik.)

HU ISSN 0324-3168

ISBN 963 II 5193 X

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest Felelős kiadó; Sziládi János igazgató Kossuth Nyomda (86.0558), Budapest, 1987
Felelős vezető: Bedé István vezérigazgató
Felelős szerkesztő: Karárii Ilona
Műszaki vezető: Szakálos Mihály
Szakmailag ellenőrizte: Dr. Színák János
Képszerkesztő: Árva Ilona
Műszaki szerkesztő: Deák Ferencné
145 000 példány. Terjedelem: 2,76 (A/5) ív. IF 5767

32,- Ft

A Búvár Zsebkönyvek eddig megjelent kötetei:

Madarak 1. (4. kiadás) Vadvirágok 1. (4. kiadás) Gombák (4. kiadás) Halak (3. kiadás) Lepkék (4. kiadás) Dísznövények (3. kiadás) Csigák, kagylók (2. kiadás) Fák, bokrok (3. kiadás) Legyek, hangyák, méhek, darazsak (3. kiadás) Vadak (3. kiadás) Ásványok (2. kiadás) Mohák, zuzmók, harasztok (2. kiadás) Bogarak (3. kiadás) Kövületek Kutyák (3. kiadás) Kígyók, békák (2. kiadás) Díszmadarak (3. kiadás) Vadvirágok 2. (3. kiadás) Kultúrnövények 1. (2. kiadás)
Pókok, skorpiók (3. kiadás)
Háziállatok (3. kiadás)
Gyümölcsök (3. kiadás)
Ösáilatok (3. kiadás)
Kultúrnövények 2. Felhők (2. kiadás)

Állatkerti emlősök (2. kiadás)
Állatkerti madarak (2. kiadás) Gyógynövények Tengeri állatok 1. (2. kiadás) Tengeri állatok 2. (2. kiadás) Emberek (2. kiadás) Kaktuszok, pozsgások (2. kiadás) Fűszernövények (2. kiadás) Különös növények Kisemlősök (2. kiadás)
Emberelődök Trópusi pillangók Kabócák, bodobácsok
Ősnövények Havasi virágok Hagymások, gumósok Szitakötők, kérészek, hangyalesők Madarak 2. Különös állatok Egyszervolt állatok Trópusi orchideák Lovak
Kína kerti virágai
Macskák